

Narte Velikonja | Moje literarne latorike

Bog mi je priča, da nisem hotel opisati svoje literarne polomije. Krivi so drugi. Rekli so mi, naj opišem, kako sem zašel med te razbojnike in tolovaje, ki si mažejo prste s črnilom in prejemajo »honorarje«. Naj bo za pokoro še ta križ. Dijaki smo se sramovali priznati, da smo zagrešili verz, sramovali, četudi smo bili sveto in trdno prepričani, da ni šepast. Prav tako mi je to nerodno zdaj. A dolžnost je dolžnost! Dolžnost pisatelja je, da vse pove. Česar sam ne ve, najde in prepíše lahko iz leksikona. Morda je to razgaljenje psihična bolezen, nič ne de: kajti jaz se strašno smejem človeku, ki hoče prikriti svoje znane slabosti. Če imaš raztrgane hlače, je vendar bolj prikladno in lepše, če se tako obnašaš, da ne kažeš zadrege. Moj Bog, koliko ljudi ima raztrgane hlače, a so kljub temu tako pošteni, da bi vrnili tujo bolho, ki jim je pri sosedu skočila za srajco. Koliko je ljudi, ki imajo lepo in zlikano kamizolo, ki je prigoljufana! Zdaj v teh dneh lahko rečeš: ukradena! V teh dneh se nam je namreč svet moralnih pojmov prekucnil! Kmalu bi bil začel vesti otrobe o moralnih pojmih. Kam pridemo? Pustimo to Noldinu! Ostanimo pri literaturi! Pred kratkim sem dobil vprašanje, kakšni so »moji odnosi do mojega začetka«. Če ni bilo prav tako, je bilo nekoliko drugače — toda o nekem začetku je bila beseda! Torej kako, kje je moj začetek? Kdaj sem začel pisati?

Spominjam se tistega toplega — v trnovskem gozdu je toplota v maju izjema — majskega večera. Na binkoštno počitnice sem prišel drugošolec. Da, prisrčen večer, moram pristaviti. Z očetom sva sedela pred hišo. Že to je bilo za ta čas nekaj posebnega. Mene je bolel zob ali kaj, ker sem imel nabreklo lice. Prav tako nabreklo lice je imel mesec, ki je počasi, molče in dostojanstveno plaval nad hišo in starim velikim macesnom, ki je rastel pod boštajnom.

Molčala sva — ne z mesecem — z očetom. Oče je lagodno in z užitkom vlekel iz pipe. Na nogah je imel opanke, ki so mu jih drvarji prinesli s Hrvatskega. Imel jih je mesto copat. Pri naši hiši je imel oče neomejeno oblast, zato ni trpel copat in tudi ne naših mevž in rilcev. Kratke volnene nogavice je imel potegnjene čez hlače, na sebi zelen jopič, na glavi pa zelen klobuk s kotornovim repom. Potrkal je s pipo ob klop, stresel pepel, pogledal kvišku in vzdihnil:

»Takšen večer! Da bi se našel kdo, ki bi to opisal! Kako bi povedal to ti?«

Začuden sem ga pogledal, a vem, da sem samo zamomljal.

Vidite, tako sem prejel naročilo od očeta, ki ga še danes kljub vsem obupnim poizkusom nisem izvršil. Do danes se mi še ni posrečilo. Mislim, da se mi nikoli ne bo! Ko se bova z očetom srečala v paradizu — kajti že zaradi svoje brezmejne poštenosti bo tam! — bo zamahnil z roko in rekel:

»Saj sem vedel!«

Ne rečem, da nisem sedel k petrolejki že tisti večer in začel pisati. Toda majske noči na Gori nisem zadel in sem drugi dan skrivoma raztrgal rokopis. Zdaj iščem to lepoto, ki jo je občutil gozdar, in se čudim vsem nam, ki jo iščemo v kavarni, tuhtamo in vohamo za snovjo in motivi! Kako moremo opisati majske noči? Priznam, da sem jo hotel opisati. Naj jo še kdo drugi, da se ne bo smejal!

Toda pisati sem začel, da, le začel! Kot tretješolec sem napisal — ne vem več ne naslova ne psevdonima — pesmico o Hanci. Tako se je lepo rimala na »o slanci«, menda tudi »klanci«. Poslal sem Zofki Kveder in že pozabil na to. Moralo je res biti že dolgo. To ve pravilno soditi samo tisti, ki je kdaj čakal na odgovor na svojo prvo rimo! Toda! Da, toda! Neko nedeljo pride oče od desete maše ves mrk in mračen in oblačen. Nič ni govoril, nič ni prinesel. — Po navadi je mimogrede prinesel iz gostilne vina. — Zdaj nič! Mrk in teman! Otroci smo se hoteli razbežati in so se drugi tudi razbežali, mene pa je ujel in me povlekel v sobo. Zdaj sem vedel, da sem nekaj napekel, hudega napekel, kajti pri njem, ki je bil samouk, a je znal tri jezike in lepše pisal kot kdaj koli jaz, je bil tretješolec že v veliki časti.

»Ti, Narte,« je stisnil skozi zobe, a stisnil tudi mojo roko, »katera punca pa pošilja tebi denar?«

Ne trdim ničesar, a vendar kaj bom revež tretješolec mislil na punce? Začudeno sem pogledal.

»Meni vendar nobena punca ne pošilja denarja!«

»Kako ne?« je zarohnel. Oh, ko bi videli samo, kako so se mu naježili brki.

»Tu ti neka Zofka pošilja denar! Pet in sedemdeset krajcarjev! Le reci, da to ni ženska!«

Takrat sem zardel. Kakor blisk mi je šlo skozi možgane vprašanje, ali bi se priznal za pesnika ali ne. Ko bi ne bila rima na »slanca« »Hanca«! In potem tistega majskega večera še tudi nisem opisal! Potajil sem se in nedolžno rekel:

»O, to mi pošiljajo od ‚Domačega prijatelja‘ za neki prevod. Saj je od ‚Domačega prijatelja‘, le pogledjte odrezek!«

Moral sem obrazložiti, kaj je »Domači prijatelj«, kdo in kaj je Zofka. Nazadnje je zmajal z glavo, zasmejal se, segel v žep, dal pet in sedemdeset krajcarjev in rekel:

»Tisto za pismonošo bom trpel jaz!« Segel je spet v žep: »Spodobi se, da greš po vino!«

Prvič v svojem življenju je slišal, da dobe pisatelji honorar za svoje packe. »Če bi jaz ukazal, bi morali plačati za svoje neumnosti!« Vendar mi je ostalo od tega dvoje: Za »dobro« stvar se lahko zmerom potajim in nikoli nisem rad povedal, da sem literat. Zato imam za nekaj posebnega počastitev: »gospod pisatelj«. Zdrava roka me zelo zsrbi! In še nekaj: meni je vsaka natararica Hanca. Kajti Hanca je prva »prinesla« vina. Z »literati« pa nisem hotel imeti nikdar ničesar opraviti! Zakaj? Zato! Imamo ljudi, ki imajo široke klobuke, hodijo z umetniki okoli, a niso napisali črke. Pač, krivico delam! Poznam človeka, ki je samo v četrti slabo prevedel nekaj stavkov iz Cezarja sam, potem je pozneje prevedel nekega pesnika, a je danes merodajen »literat« in se je že zgodilo, da je mnogo večjemu umetniku rekel, kar ima Pleteršnik pod »B«, namreč »bedak«. Sam sem slišal, kako je bil drugi od njega deležen počastitve »idiot«.

Zdaj razumete, zakaj se danes sramujem veljati za literata.

Vendar dolžnost je dolžnost!

Z nekim prijateljem sva pisala skupaj špijonsko zgodbo. Resnici na ljubo moram povedati, da jo je on zamislil — iz nekega vojaškega koledarja je

posnel stavek — da jo je imel že pri četrtem poglavju in je bistvene besedne rekvizite (»rdeč rubin kakor kri« na primer) določil sam. Saj so še drugi izrazi, a sem jih pozabil, ne zamerite! Povest je zamislil in sva jo pisala kot protest, da ne znamo Dominsvetovci iz l. 1914. pisati napeto in za ljudstvo. Rekli so, da pišemo take zgodbe, da jih nihče ne razume — kdor je pa hotel le veljati za pametnega, je dejal, da jih razume šele po dolgem tuhtanju! In take zgodbe da vendar nikogar ne zanimajo! Kaj ima n. pr. opraviti rojstvo otroka v življenju malega dečka? Vidite! Uredništvo — vsako uredništvo prejema — uredništvo je prejemale dobrohotne nasvete, grožnje in očitke. Takrat se res nismo zanimali za vse to, a vendar mi je ostalo v spominu, da je nekdo očital uredništvu, da še nisem čisto vino, da sem »kalen«. Saj je imel prav, a takrat smo se mu smejali. Naj bo potolažen! Sam sem moral zdaj vprašati nekega profesorja, da me je razložil. O, ko bi vedeli, kako se mi je odprlo. Koliko stvari vedo profesorji, ki jih pisatelj, ko je pisal, ni poznal, pa je njegova novela najbrž brana. Zato bi se danes ne čudil, če bi izvedel, da sem bil na reki Tari. Zakaj to, bom zapisal. Rekel sem že, da sva »Albansko špijonko« zamislila kot pisan dokaz, da ni težavno pisati takih »poveljanih« zgodb. Dogovorila sva se za način. Zmenila sva se, kam bo kdo pripeljal špijonko in kje jo lahko prevzame sopisatelj, zmenila sva se, da bo vsak napisal eno poglavje. Nič več! Vsak je imel za vse drugo proste roke, stil pa je bil določen že po naslovu. In tako me je zadela krvnikova čast, saj ni prav, čast, da sem spravil njo in njenega majorja skupaj in sem jo pustil od ljubimca ustreliti. Jaz sem jo »umoril«. Takrat sem postal krvoloč. In sem jo. Še danes me strese groza. In srčkana je bila in ne vem več, kje in na čigavi roki se je »blestel kakor kri rdeč rubin«. Saj me je bolelo srce, a kaj, ko pa moraš zgodbo končati in brez krvi in rubina je nisi mogel. Padla je po nekem bregu, to še vem. Takrat sem tudi prvič v življenju in najbrž zadnjič vodil bitko na Tari. Zdaj veste, zakaj bi se čudil profesorju. Še danes ne vem in so rekli otroci, da je sramota, da ne vem, kje je ta voda. Premikala sva s sopisateljem stole po sobi in vodila bitko! Spominjam se, da se je major oprijel konja — menda Šarca — in se — rešil. Če pa kdo misli, da nisva žela priznanja za svoje delo, se pa bridko moti. Obiskala sva — sedaj že mrtvega — prijatelja Turšiča. Polde Turšič je bil takrat kaplan v Št. Vidu. Našla sva ga doma in pred njim je bil »Ilustriran glasnik« odprt na »Albansko špijonko«!

Polde je na vsak način hotel vedeti, ali pozna pisatelja. Da ga pozna, sva povedala. Več ne, kajti otipati sva morala, če ljudem ugaja. Da ugaja in da pisatelj kaže talent! Moram pojasniti mladini! Naj se mladim ljudem ne zdi čudno naše takratno izražanje, kajti danes je talent samo bokсар in kolesar, morda je pri nekaterih bolj širokih značajih športnik sploh, a več ne. Pisatelj je pa duševna in telesna revica! Zdrav rod ima zdrave nazore!

»Oh,« je dejal moj sogrešnik, »ta Ovca, ta Ovca je zelo nadarjen mlad pisatelj, ki utegne še kdaj kaj napisati za ljudstvo. Samo beri, kako zna uporabljati besedico »vzhičen«! To besedico je moj prijatelj posebno »ljubil«. In vendar se je tudi on motil. Pisatelj Ovca ni nikoli več pisal ljudskih povesti. Ta psevdonim je potem uporabljal Cankar sam. Za svoje somrcvarjenje pri »Albanski špijonki« sem pozneje že k vojakom prejel honorar za ponatisk.

Zdaj je knjiga razprodana, da razprodana! — Res je oni moj sopajdaš napisal večji del, a honorar sva delila. Založnik je spravil dobiček. Naj ne bo to omalovaževanje, vendar imam čuden priokus, če slišim, da je nekaj razprodano. N. pr. razprodane so moje »Besede«, a novele, ki jih imam za svoje najboljše stvari, še niso ponatisnjene. Bojim se, če imam zdrav okus!

In zdaj naj zapišem nekaj strašansko važnega: nikjer namreč še nisem bral v nobeni literarni zgodovini in nikjer drugje, da sem — ah, literarna zgodovina! — v tretji šoli napisal sonetni venec! Prešeren po Petrarki, jaz po Prešernu! Ha! Meni se dozdeva, da je bil: »Berite cvetice!« Morda je bilo kako podobno, ker je imel štirinajst sonetov in akrostih in rime! Zdi se mi, da se spominjam ene take rime: »klanjajo — pozvanjajo«. Še danes me srce boli ob tej lepoti! »Zvonček — konček, lonček« — četrtega pa ne vem več. Toda bilo je imenitno! »Fraza — baza — mraza — vaza«. To so bile štiri rime, ki sem jih iztuhtal s težavo in slovarjem v roki. Ali je še kdo kje, ki bi dvomil o moji žilici?

Kje je literarna zgodovina!

Ta sonetni venec je bil napisan v našem dijaškem listu »Cvetke«. Pokojni Klanjšček je imel lepo pisavo in se je hotel »literarno udejestvovati«, zato smo mu dali prepisati »Cvetke«. Toda prefekt v deškem semenišču mu je zagrozil, da mu da »post«. Vendar se je žrtvoval in napisal v lepi pisavi naš prvi dijaški list. V šoli je Konrad dobil »fajfo« iz latinščine, da se je še dr. Pichler čudil, zakaj nič ne zna! Ni mu štel pri oceni! Tako vidite, se je tudi ta žrtev dobro iztekla. Drugo številko pa je že litografiral naš sošolec Trusnovič. Kmalu bi bil doma zasul. Sušil je svoje tiskarske umotvore povsod in tudi po nslanjaču, kjer je oče zadremal po kosilu. Drugo si lahko mislite sami! To pripovedujem samo zaradi tega, da pokažem mladim ljudem, koliko smo včasih pretrpeli za literaturo in umetnost. N. pr. pokojni Res je imel že kot tretješolec knjižnico, ki jo ima danes malokateri profesor, a je bila vsa pristradana! In potem je prišla ocena mojega sonetnega venca. »Žaganje!« je nekdo dejal. Oh, zdaj vsaj veste, zakaj se nam je zameril!

Za tem listom smo imeli list »Alfa« — Izvirno, kaj? — Bevk ga je pisal, pisal v neizrekljivo ogorčenje profesorja — menda pedagogike —, ker mu zaradi zamude z listom ni znal. To bi bolje povedal sam. Kaj sem tam priobčil, ne vem, a moralo je biti nekaj »imenitnega«, ker sem slišal neke očitke o pokvarjeni mladini. Potem smo drugi list — že tiskali. Samo enkrat. Tudi pri tej številki sem bil mučenik! Našli so, da moja pesem — da ne bo kdo mislil, da nisem bil pesnik! — da moja pesem nekaj ruši in — ah, kaj! — Moral sem se zagovarjati. List ni več izšel, a račun v Goriški tiskarni je menda zastaral. Plačali ga še danes nismo.

Istočasno je navduševala »Zora« mlade ljudi, naj bodo siromaki — oprostite — pisatelji, sem hotel reči. In prinašala je ocene. Poslali smo: Bevk, menda Nace Gruden, Res, pok. Sedej in jaz. In tudi odgovorili so nam. Kaj so drugim, vedo sami, a meni je pok. Mazovec ali kdo svetoval, naj vodo pustim v Gorici, ker je je na Dunaju dovolj. Ni čuda, da sem še zmerom hud na kritike! Marsikomu sem že povedal, da so nehvaležni. Če bi nas literatov ne bilo, bi oni ne imeli kruha. Ob naših jaslih prežvekujejo, pa se obnašajo, kakor bi nam delili klobase. To mora biti drugače. Sicer je zdaj že uvedeno,

da ima podjetje ali založba svojega kritika. Ta kritik vse pohvali, kar izide tam. Tudi žaganje! Revež! Če bi bilo samo to, bi bilo v redu! Toda da bi rešil svoj videz ali kaj, mu je vse slabo in zanič, kar izide drugod. Ne čudi se, če ti svojo slabo mero vsiljuje za edino veljavni meter. In v veselje vseh mirnih meščanov in pridobitnih »gospodarjev« bereš v listih, kako se mrcvarimo za umetnost. Ali bi ne bilo enkrat v redu in prav, če bi ustanovili kritiko za slabe gospodarje, za skopuhe in verižnike? Z imenom, seveda, z imenom in ne platonično! In da bi tudi sodišče bilo mnenja, da kritik ni prekoračil meje »dopustne kritike«. Oh, kritiki, poslušajte, tu čaka vse vas kruh. Če ne na soncu, pa v kehi!

Skoraj bi bil zašel!

In to vse ob spominu na kritiko v »Zori«.

Da sem bil sourednik pri Domu in svetu, ko je Izidor Cankar odšel k vojakom, tudi še nisem bral. To so površni naši literarni zgodovinarji! Pokojnemu dr. Debevcu sem vendar nosil rokopise v tiskarno! Kako sem po odhodu Izidorja Cankarja prevzel Ilustrirani glasnik, ni omembe vredno, če izvzamemo dovtipe. Te dovtipe sem namreč objavljal pozneje kot prevajalec v »Podčastniškem listu« in jih spet pošiljal Glasniku, da sem nekaj zaslužil. Nihče ni še tega očital! Tudi mi še ni nihče očital, da sem ponatiskoval v »Podčastniškem listu« »Jurija Kozjaka« in »Huzarje na Polici«. Takrat je že bilo trideset let po avtorjevi smrti in sem honorar imel za menažo. Pa bo kdo rekel, da nisem zaslužen za literaturo?

Tudi pozneje sem bil še urednik. Zato so mi izrekli: »ta in ta, vejica, pesnik in pisatelj, pika!« Bog jim grehe odpusti, jaz jih ne morem! Meni naj Bog da denar, drugim, kar jim gre, pa bomo imeli vsi dovolj!

Vendar mislim, da moram povedati, kako me je pred kratkim nekdo ustavil, nekdo, ki se hvali, da pozna človeško psiho: »Vidiš hudiča, ali si še živ, jaz sem mislil, da si že davno mrtev! Ali še mučiš in moriš ljudi s svojimi anekdotami? Revež, ki te mora poslušati. Oh, ali verjameš, da sem se že veselil, da te ni več?«

Mislim, da moram, kar se tega tiče, le povedati resnico. Preden začnem pripovedovati, vprašam, če sem anekdoto že povedal. Iz vljudnosti nekateri, iz hudobije drugi, a prav malo jih zagotavlja iz pozabljivosti, da še nisem in da je prav, če povem. In tako se zgodi, da sem pripravljen eno in isto stvar povedati petič. Sicer je to najmanjša številka, ki si jo upam napisati. Nekaterih je pri tem res sama obzirnost, niti zasmеjejo se ne več dovtipu, drugi povedo, da so slišali že sedmič, nekateri se smejejo za hrbtom, drugi v lice. Jaz vem in jih morim! Bomo videli, kdo bo prej mrtev!

Ne morem mimo, ne da bi omenil, da so zahtevali in da zahtevajo, naj bodo moje povesti resnične. Iz življenja vzete in resnične. To pa menda zato, ker je že Lukežič v Narodni tiskarni vprašal, če pišem po »faktih«. Nisem razumel te besedice in je še danes ne razumem. Po resnici! Že za moje »pesmi«, kjer sem imenoval žive osebe, bi bil kmalu »zasul«, kaj šele pri povestih!

»Daj, povej, meni, samo meni povej, koga si mislil pod tem in tem imenom!« To je še prijazno. Ta človek misli, da je povest fotografija. Vendar sem tudi to naredil, da sem imenoval žive ljudi v nekaterih svojih stvareh.

Laže ohraniš podobo. V svojih »Besedah« sem pa to moral, ker priimki na Gori so svoja posebnost in jih ne moreš zamenjati po mili volji. Kajti če hočeš opisati ljudi in živali, kraj in njegove posebnosti, njegovo rastlinstvo in opravila teh ljudi v poletnih mesecih, moraš vendar ohraniti tudi priimke. Saj je bilo menda umetnosti ustrezno s tem, da je bila zgodba nemogoča in neresnična, a napisana verjetno, četudi so vsi domači vedeli, da take volitve niso bile možne po zakonu. Tudi to so obnergali! Češ, saj ni mogoče! Kakšno neprijetno razburjenje sem doživel. Skoraj tožbe za razžaljenje časti! Ljudje so me napadali, da kvarim zgodovino, da ni oni ta in ta, temveč ta in ta. Zgodilo se je celo, da je nekdo vrgel knjigo v ogenj, da je drugi zelo nazorno zagrozil, če pridem domov! Najhujše mi je pa bilo, da se je moral moj bivši dobri nadučitelj Čibej ukloniti splošnemu mnenju in je bil nekoliko užaljen. Jaz sem mu pa hotel postaviti nekaj otipljivega in veselega za spomin. Kako sem se že zmerjal z nerodo! Če bi nadučitelj to vedel, bi morda ne bil več hud. K sreči knjige ni več. Razprodana je in ponatisnjena tudi ne bo! Le oglejte si me! Tako je pisateljska neresnica zadela ob bridko in neizprosno zgodovino. Lotil sem se nekoč pisati nekoliko zgodovine, a je bilo teže kakor črkati izmišljeno povest. V zgodovini moraš zapisati še tako trpko in vsako resnico. Nekoč sem hotel nekaj izpustiti, pa so se oglasili zgodovinarji, naj ne šušmarim. Ničesar ne moreš zapisati po svoje, ničesar ne moreš lagati! Da, to je pa najhujše! Lagati! Oh, te izjemne pravice ne pustim! Ne pustim. Če ti kaj ni všeč, si pa ustvariš nekaj drugega.

Da sem se pa svoj čas in dokončno zapisal vragu in svojo dušo prepustil vetru, je kriv prelat Kalan. Naj zaradi tega ne trpi, zmerom mi je on v mislih. Bilo je l. 1912. Tisti večer, ko so pokopali Naceta Žitnika. Naneslo je, da sem bil prav takrat prvič v Marijanišču. Prelat je prišel s pogreba. Najbrž sem bil prevesel ali kaj? Pri mizi se je razvnel resen razgovor o mladih in starih okoli Doma in sveta. Nisem poznal takratnih zakulisnih borb. Menda je le bilo za kranjska ušesa prehudo, ko sem dejal po Heineju:

»Pustite starce na miru! Čemu pobijati, saj bodo umrli sami!«

Prelat se je zravnal, zabliskal z očmi, položil pest na mizo in zaropotal. Kaj jezno? Užaljeno! Ne spominjam se, da bi ga bil kdaj pozneje videl tako ogorčenega:

»Starce? Kdo govori tu o starcih? Zapomnite si, mladi mož, ti možje so delali, ko ni bilo o vas niti sledu, in njihovo delo bo ostalo, ko o vas nobenega sledu ne bo več!« Zardel sem, hotel se opravičiti, a on je zamahnil z roko: »Ti očeta do praga —«

Menda se je tudi to izpolnilo. Toda takrat sem sklenil, da mora ostati za menoj sled. Takšna ali takšna. In ko premišlujem, vem, da za prelatom je ostal glas, da ne bo več enakega. Ostal tak glas in tak sloves, da pridejo vsakemu solze v oči, ko se spomni nanj.

Najboljše bi bilo, če bi s tem nehal, a moram povedati, kako bi se anekdota o mesecu glasila, če bi jo vzel v roke poklicni pisatelj. Moram pokazati, kakšni lažnivci smo pisatelji, in opozoriti ljudi, naj nam ne verujejo. Ker bodo tudi pisatelji morali dajati odgovor od vsake besede, se drugim ne bo nikamor mudilo na sodbo. Če bodo prišli, bodo morali čakati ali se pa bodo izmuznili. Zato naj nam bodo hvaležni, ne pa da odpravijo človeka in ga še ozmerjajo:

»Saj je samo pisatelj!«

Tista o mesecu bi se glasila pa tako:

»Sedel je oče s sinom in sta gledala v nebo. Očeta je ta pogled vsega prevzel. Pozabil je na svojo pipo in svoje opanke, odkril se in držal klobuk pred očmi, da ga niso pekli žarki. Rekli boste, da so bili vendar samo lunini. Res so bili, a pozabljate (nič ne pozabljate, saj še nisem povedal), da sta bila visoko pod nebom. Visoko pod nebom pa lunini žarki peko. Pa poizkusite sami! Sin se za žarke ni zmenil. Skrivaj je bil ukradel v shrambi cukra in cuzal. Zato se je tudi zadržal tako mirno. Meni se je koj zdelo sumljivo, zakaj sedi tako neslišno. In takrat je oče stegnil roko proti mesecu in globoko ginjen — ne izraz »ginjen« ni dober. Morda globoko »presunjen«? — Kdo ga je sunil? — bi bil vprašal sin, če bi bil bral to limonado. In oče zatopljen — Kdo ga je vtopil? — je rekel:

»Ali je mogoče opisati vse to? Vse, kar je nad nami? Vse, kar je okoli nas? Ta mesec in mir in lajež? Črikanje in crlinkanje kobilic in božjih volekov? Čuka na orehu in sovo na macesnu? Vse te tajne nočne glasove? Ali kdo zmore? Ali bi zmožel ti?«

In sin je skrtil kos cukra v roki; imel pa je tudi polna usta, zato je odgovoril — (šmorn; odgovoril!! — Opom. stavca. — Saj ima polna usta!! —)

»Mh — ne!«

Oče bi mislil, da ga je tako prevzela večerna lepota v maju, lepota majske noči in njene skrivnosti.

Mislil, da je res dovolj. Pokazati sem samo hotel, kakšna limonada je literarno tuhtanje in zakaj je resnična zgodovina res lepa, lepa in ji ni škodilo, četudi je bila zame najtežji predmet na gimnaziji. Nič se ne čudim, da je bila: Ne moreš lagati pri njej, pa je! — Prav zaradi tega mi je literatura všeč. Če ni kaj po volji, si zatisneš oči in si izmišljuješ. Bomo videli, koga bo prej konec: zgodovine ali izmišljenih storij!

Pepči Marinč | Razpotja

Spet reka se srebri v pokojnem lesku,
razmaknil čas je najina obrežja.
A pot nazaj je dan za dnem vse težja —
dež je izpral stopinje tvoje v pesku.

Ugasnili so že davno ognji plahi,
večerna rosa je na gmajne pala.
Nekje za nama je mladost ostala,
zaklenjena s stoterimi zapahi.

Diše jasmini v vencu žive meje,
odseve tanke zarja v mrak si črta.
Ne čakam več te. Vrata so zaprta,
a usta suha od presilne žeje.